

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Facilis Et Succincta S.S. Canonum Doctrina

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1690

Titvlvs XXIII. De Præsumptionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61641](#)

TITULVS XXIII.

DE PRÆSUMPTIONIBVS.

§. I.

Quid sit præsumptio, & quot sint eius species, quive effectus?

Præsumptio bene definitur, quod sit rationabilis conjectura rei dubiae collecta ex argumentis & indiciis, quæ per rerum circumstantias plerūque vel frequenter eveniunt. Indicium autem dicitur notabile signum rei, de qua dubitatur, ad veritatem cognoscendam inseriens, & hoc quidem indicium aliud dubitativum est, quod movere quidem potest animum ad credendum aliquid, sed cum formidine, seu virtuali dubio de opposito; aliud indubitatum, quod ad plenum assensum movere animum potest, & quidem remorum aliud, quod minus idoneum est, ad rem demonstrandam, & sapienter potest: aliud proximum, quod magis verisimile est, sive aptum ad rem demonstrandam; & item alia sunt levia indicia, quæ vis suspitionem gignunt; alia sunt gravia, quæ opinionem non levem, non tamen omnino certam generant; alia gravissima, quæ parvum assensum moraliter certum; & ex his indiciis varie etiam oriuntur præsumptiones vehementes scilicet violentae, quæ habentur ex gravissimis, indiciis probabiles, quæ minus urgentibus indiciis nituntur, & leves, quæ vix merentur præsumptionis nomen, sed potius

dici debet ex levibus indiciis orta suspicio satis temeraria.

Præcipua præsumptionis divisio est, quod alia sit hominis, alia juris præsumptio. Illa ex variis indiciis & conjecturis formatur ab homine, seu Judice; hæc in lege expressa est: illa tollitur per contrariam probationem, hæc tollitur quidem etiam per contrariam probationem, si iuris tantum sit, quia quæ à probatio[n]ibus provenit fides, magis certa est, quam præsumptio iuris: si autem sit iuris & de iure præsumptio, ita ut non tantum lex ita præsumat, sed dependenter ab hac præsumptione certi aliquid statuat super præsumpto, & sic velit haberi hoc pro veritate, nulla in contrarium admittitus probatio (nec appellatio, nec juramentum) nisi aperte constet de veritate, quæ facit omnem præsumptionem cessare; vel nisi confessio judicialis contra talēm præsumptionē pugnet, modò sit de facto, quod in illius potestate est, contra quem pugnat præsumptio; vel tantum sit indirecta contra talēm præsumptionem probatio; aut pro probatio[n]e tali nihil à parte contraria opponatur, cùm in tali casu videatur tacite consenserit in tollendam præsumptionem, si tamen à voluntate partis dependeat illa, de qua juris est, & de jure præsumptio.

Potest autem dependenter à præsumptione juris & de jure, imo iuris tantum ferri à Judice sententia definitiva cùm censeatur.

censetur plena, perfecta, & liquida probatio, modò per contrariam probationem non fuerit improbata. Utrum autem fieri possit sententia, dependenter à sola præsumptione hominis, Judicis arbitrio relinquitur, uti mox dicetur.

§. II.

De variis causis, indiciis, seu conjecturis, ex quibus oriuntur ac desumuntur præsumptiones. & quam viam probationis habeant?

Ex vehementi & violenta præsumptione, sive ab aduersa parte allegata ea manifestata sit, sive non, sed aliud in iudicio manifestata sit absque alia probatione, procedere potest. Judex ad sententiam definitivam etiam condemnatoriam; non tantum si agatur civiliter, sed etiam in causis criminalibus, non tantum ad pœnam extraordinariam infligendam, sed etiam ad pœnam ordinatam in criminibus occultis, & quæ sunt difficilis probationis, uia habetur ex e. Afferte 2, ex e. Ligeris 12. & ex e. Tertio 13. b. t. ne sapient ex defectu probationis alterius jus alteri pereat, aut crimina impunita maneant.

§. III.

Vnde sumantur aliae præsumptiones non violentæ?

Primò quod in delictis commissis, in dubio v. g. præsumatur dolus, ex e. Sicut 1. b. t. pater, qui enim noxious est alteri, quod malo animo hoc fecerit, facile præsumitur, nisi contrarium probetur, vel alia validior præsumptio prævaleat, per quam prior elidatur. Ut patet ex L. 1. Cod. ad leg. Cornel. de siccariis.

Non tamen præsumpto hæc sufficit, quæ est ad solum conatum criminis, cum non secuto, saltem juxta receptionem ipsius & consuetudinem, qua nisi effectu sequatur, conatus solum ordinarij, quæ crimen tale puniri solet, amputat, nisi lex expressa eum hocce cipiat, aut crimen sit valde atrocis, & abusus valde propinquus effectu præsumitur ex bona conversatione in adolescentia, eadem enim in virili aetate & senectute e. Ex studiis h. t. & ex e. Cum in iuventute 15. e. Ex iuxta illud proverbiorum 22. Adolescentia juxta viam suam etiam cum sennenti, secedet ab ea, & universum experitudo rei statu tempore præsumitur de futuro prout habetur in e. Scribam 9. b. 1. (ad temporis usu necessarij vel veri similitudinum immutetur) & ex præteritate prædicti prout Glossa colligit in cit. e. Scribam 3. ex prius datis & neglectis &c. que tamen præsumptiones sapient fallunt, luxuria & Angelicus Iuvennis senibus satanizatis annis.

Tertiò præsumitur contra illum, qui declinat iudicium, & præsumitur prout quis se offert iudicio, prout constat ei Nullus 4. hoc titulo, (sicut enim illum mere judicatur conscientia mala, in conscientia, bona gaudere videtur) fugiens, sive post, sive ante inquisitionem accusationem, metu tamen hujus futuri nec semiplenam probationem facit, sed leviter tantum suspicionem, cum magis præsumtur debeat fugisse, ad declinandum multo gravem iudiciale processum, quoniam conscientiam criminis, nisi fuga ipsa præcificium delictum in tali persona esset, si fugit in milite, aut fuga fieret ex publica cause.

care ere, cum hujus effractione, quæ fuga
indicia criminis facit, saltem ad graviorem
torturam, & propter violatam publicam
custodiam, pœna dignum faciat taliter
fugientem.

Quarid qui ex duobus sibi objectis
unum tantum negat, præsumitur alterum
tacitè fateri e. Nonne s. b. t. quia in
tali casu, in quo potest contradicendo
impedire actum, taciturnitas pro con-
fessione habetur, ex præsumptione scilicet
juri, quæ sepius fallit, & vix locum habet,
vñi circumstantia bene expendantur.

Quintus V. catius præsumitur, ea scire,
qua in Vicinia facta sunt e. Quodam 7.
b. t. si tamen facta talia sunt, quæ sunt,
communiter nota in tali loco, aut teneantur
de his ex officio inquirere in facta vi-
cinie; in aliis enim casibus regulariter
ignorantia facti præsumitur, donec scien-
tia probetur.

§. IV.

An, & quā ratione quilibet præ-
sumatur bonus, vel idoneus ad bene-
ficium, officium, vel actum
aliquem?

Generalis quidem regula est; quod
quilibet præsumatur bonus, vel idoneus
ad officium, beneficium, vel actum
aliquem, nisi contrarium probetur e. Dn-
dam 16. b. t. c. Unico de scrut. in ordin.
facien. Si qualitates, de quibus præsumi-
tur, sunt intrinsecæ, seu naturales, non
autem si sunt mere extrinsecæ, & acciden-
tales, quales sunt studiis in Academia;
esse Doctorem, vel Graduatum, quæ
probari debent; & quamvis de intrin-
secis etiam qualitatibus morum integritate
legitimis natalibus &c. promo-

vens inquirere debeat, sic tamen præ-
sumptio pro talibus qualitatibus, si post
inquisitionem nullus defectus appareat,
que habilitas filius etiam præsumitur
in jam promoto, quam in promovendo.

Sunt tamen regulæ hujus generalis mul-
ta limitationes, ita ut vera sit illa regula,
si in nullius tertii præjudicium vergat
illa præsumptio; vel si ipsi, pro quo
præsumitur, ex tali præsumptione præ-
judicium aliquod oriatur, & nisi agatur
de salute aut utilitate animæ, ubi melius
est, præsumere delictum, quam non præ-
sumere delictum, aut præcedentes con-
jectura de dolo præsumere velint, aut de
justitiâ actus facti, præcisè præsumptio
fiat ex honestate, & prudentia personæ
agentis.

§. V.

An, & quā ratione probari pos-
sit matrimonium per præsumptiones,
sive conjecturas:

Matrimonium quamvis per solum
instrumentum super dote, aut do-
natione propter nuptias contractum pro-
bari non possit, nec per id solum, quod
vit & mulier in instrumento se conjuges
nominent, nec per solam diuturnam
cohabitationem, vel congestationem
annuli, nec per solam famam, seu com-
munem opinionem viciniæ habentis illo;
pro conjugibus, &c. simul tamen junctæ
hæc omnia sufficienter animum iudicii
informare possunt, ad sententiam feren-
dam pro valore Mattimorii e. Illud 11.
b. t. Cùm hæc omnia fieri possint, non
principaliter ad constituendum Matri-
monium, sed ex alio fine. Satis tamen
his omnibus præsumptionibus videtur

Uu 3 cavisse

cavisse Trident. omne Matrimonium annullans, quod in locis recepti Trident. non est contractum coram Parochio, & duobus, vel tribus testibus.

§. VI.

*An quis ex præsumptione vehe-
menti de gravi criminis condemnari possit,
& qualis probatio requiratur ad pro-
bandum, quod non est
verosimile?*

EX solis præsumptionibus etiam vehementibus non debet quis de gravi criminis condemnari, ut patet ex c. Litteras 14. b. t. quia in criminalibus requiruntur probationes indubitate, & luce meridianâ clariores, nisi tamen sint urgentissimæ præsumptiones, aut causa non tam gravis, ad quam juxta proportionem gravitatis vehementiores etiam, & graviores requiruntur, ut colligitur ex c. 2. & 13. b. t.

Ad probandum autem, quod non est verosimile, cum præsumptio juris pro hoc sit, quod verosimile est, non admittitur quelibet juris præsumptio, nisi communis loci fama, vel alia indicia, aut conjecturæ concurrant, & testes fortassis, qui contra verisimilem juris præsumptionem testantur, sine personæ valde honestæ, de quibus nulla est suspicio, quod sint corruptæ, aut pejeraturæ;

uti colligitur ex c. Quia verisimile a b. t.

§. VII.

*An, & quando Lex fundata in præ-
sumptione obliget in foro conscientia,
vel etiam in extenso?*

SCiens præsumptionem, que sententia stat, quamvis haec juris sit, variis & de jure, falsam esse, non tentat foro conscientia ad legis aut sententiae in aliâ præsumptione fundata observationem, saltem ante sententiam Judicis (præsumptio cedit veritati) nisi letum non tam in præsumptione fraudis auctu intervenientis, sed in generali periculo fraudis fundetur, quamvis in hoc posteriore casu in particulari dicto factio cestet fraudis omnis v. g. non item cestet in genere periculum fraudis quod movebat ad legem talis fraudis, ut videre est in matrimonio de destino per Tridentinum irritato. sententia tamen & auctoritate Judicis impelli potest talis, quamvis pro levente habeat, contra se tamen juris præsumptionem, ad legis talis aut sententiae contra ipsum latæ observationem, cum in extensi sententia ex probatione procedat & consequenter, si veritas probata sit, probata autem sit præsumptio, hanc non illi assister Judex.

TITU